

Semblança de Lluís Subirana

Joan Cuscó i Aymamí

Ell s'ha mogut pel camp socio-cultural català amb una forta vocació. És nacionalista de cap a peus. Està agafat a les quatre barres amb força, amb convicció. Per les diferents parcel·les a les quals ha incidit, ha deixat la seva empremta.

Diguem, abans de res, que nasqué a Esparreguera el 1938 i des de l'any 1951 s'establí a Sabadell i bé podem dir que llueix la ceba notòriament.

Activista de bona mena, participant en moltes entitats, formant part de juntes i comissions, *puntejant* sempre, siguin *llargs* o *curts*... En el món de la sardana és on s'ha mogut més; n'és un seguidor, cultivador i propagador. Sobre el tema sardanístic (el de *la dansa més bella de totes les danses que es fan i es desfan*) n'ha escrit llibres i d'altres que n'escriurà... La sardana, com la dansa genuïna del poble, ha tingut i ha sofert algunes bursades –i silencis–; ha passat per cicles oscilants. Va patir la quarantena en la qual fou arrambada. El temps, però, l'ha retornada als llocs normals i segueix viva i vibrant al so de la tenora...

Lluís Subirana ha estat un dels que més han contribuït a vivificar-la, fins i tot a renovar-la, i tot amb bona empremta. Ara s'acompliran els 50 anys de l'Agrupació Cultural Folklòrica Sabadell Sardanista. En el decurs d'aquestes cinc dècades s'han celebrat aplecs, concerts, ballades, revetlles, cursets...

Per ésser un actiu activista –excuseu aquest pleonasma– la seva participació a diverses parcel·les, tal com hem dit abans, ha estat extensa, però volem donar-vos un tast per tenir una millor idea: dansaire de la colla sardanista Anella Sabadell, quan tenia tretze anys; ajudant particular del doctor Miquel Crusafont i col·laborador del Museu d'Història de Sabadell; membre de la junta de l'Ac.C.F. Sabadell Sardanista, passant per vocal, tresorer,

vice-president i finalment president (1975-1978); guionista del programa radiofònic sardanista i literari "Portaveu", emès en català per Ràdio Joventut de Sabadell (1959); component del grup teatral *Palestra* (1962-63); uns dels gestors a constituir els Amics de la UNESCO (1963), el permís per la qual fou denegat per les autoritats d'aquell moment; participant amb un recull de poemes al IX Premi de Poesia Pere Martí Peydró (1964); director del butlletí de les Agrupacions Narcís Giralt (1968-72); membre fundador i de la junta de la delegació a Sabadell d'*Òmnium Cultural* (1972-76); membre de la redacció de la revista *TS* de l'Acadèmia de Belles Arts (1976); membre de la junta de l'Escola de Música de Cobla-Cobla Jovenívola (1976-86); congressista al 1r Congrés de Cultura Catalana; membre de l'Orfeó de Sabadell com vice-president i president (1981-86); participant en congressos i simposis, conferenciant...

A propòsit hem deixat de fer més extensa aquesta numeració d'activitats del nostre personatge. Podem imaginar-nos, però, quant de temps haurà hagut d'esmerçar en tot un programa llarg i dens com el que acabem de citar. Per altra banda no podem oblidar el què ha estat el seu *modus vivendi*, la seva tasca com a Mestre Industrial i Tècniques d'Organització Empresarial, exercint en una empresa de serveis informàtics. Cal però, que com a mena de resum, ell ens dongui algunes reflexions

sobre algunes de les seves activitats.

– Lluís, la teva vivència al costat del doctor Miquel Crusafont i en el Museu d'Història de Sabadell. D'aquell teu ahir amb el que ha esdevingut, per una part, l'obra del citat doctor –Institut de Paleontologia que duu el seu nom– i, per altra, el Museu d'Història, en el qual cal recordar que el teu pare en fou un gran servidor una bona pila d'anys...

– El contacte amb el Dr. Miquel Crusafont i amb el seu món científic i cultural es va produir en una etapa de la meua vida molt important, tenia llavors només 18 anys, i va incidir molt positivament en la meua formació. Si l'interès per la història i la cultura ja em venia per tradició familiar, tinc sortosament en el meu pare un model a seguir, és evident que el fet de poder-me relacionar habitualment amb un personatge com el Dr. Crusafont, de reconegut prestigi universal, el tracte amable i quasi paternal que em dispensava, la seva confiança en obrir-me les portes de casa seva i confiar-me l'arxiu de la seva correspondència i el fet d'encomanar-me la difícil tasca d'intentar posar ordre al seu sempre calculadament desordenat estudi, havia de deixar en el meu caràcter en formació unes marques molt profundes.

– Un altre aspecte de la meua relació amb el Dr. Crusafont té també molta importància pel que fa a la formació del sentit de la responsabilitat. Tot i la meua edat i inexperiència ell em feia repassar les proves d'impremta i els articles publicats a diaris i revistes científiques amb els seus treballs originals per tal de detectar possibles errors o omissions. Aquest sentit del rigor, de la feina ben feta, del compromís amb els altres i amb un mateix he intentat mantenir-lo sempre.

– Foren, doncs, uns anys importants i no exempts de sacrifici. Pensi que mentre els meus amics al vespre i els dissabtes a la tarda es trobaven per passejar amb noies o fer-la petar, jo, sortint de la feina, me n'anava a casa del Dr. Crusafont, al carrer Escola Pia. Mentre ells el diumenge al matí anaven als concursos de sardanes o a jugar a futbol, jo havia d'anar al Museu del carrer Sant Antoni, a "rascar ossos" sota les ordres de l'amic Arús. El sacrifici, per tant, hi va ser. Ara, amb la perspectiva que donen els anys, crec que en aquells moments i circumstàncies vaig fer el que més em convenia.

– Tu, membre fundador i del Secretariat Local del Reagrupament Socialista i Democràtic de Catalunya, després PSC-Reagrupament (1976-78), quina crítica exposaries dels vint anys que comprenen aquella data amb l'actual, en la vessant socio-política, és clar.

– Amb tota sinceritat li he de dir que la meua curta etapa al Reagrupament de Pallach no l'he considerada mai com una activitat política, en el sentit que es dona, especialment ara, a la política de partit. Aquesta curta experiència, que es va acabar amb la mort de Pallach i la fusió amb el PSC-C i la FC del PSOE, s'ha d'interpretar més com un acte de coherència amb el compromís amb el país, iniciat ja el 1959 amb els contactes amb grups de resistència catalana, i en el fet que en aquell moment i circumstàncies, per les actuacions anteriors i l'activitat cívica i cultural que desplegava, feia pràcticament ineludible la meua participació en un partit polític.

– Penso que aquests vint anys de democràcia als ajuntaments, amb la recuperació de les nostres institucions de govern i els grans canvis que la pròpia societat ha generat, són generalment tractats per la gent amb massa pessimisme i amb un sentit negatiu que moltes vegades no s'ajusta a la realitat dels fets, i que també es sobredimensionen més els aspectes negatius, que evidentment n'hi ha, que els positius, que també hi són, i més si considerem el curt període de normalitat democràtica en la qual han estat aplicats.

– No vull dir amb així que no s'ha de ser crític amb els polítics o que no se'ls ha d'exigir eficàcia, dedicació i honradesa. Es tracta d'una altra cosa que em preocupa molt. És així que alguns ja comencen a escampar

"del cansament democràtic de la societat".
Si així fos cert, si resulta que anar a votar tantes vegades cansa tant, que només amb vint anys de

democràcia ja n'hi ha prou per pensar que aquest sistema de govern no és prou bo, malgrat que sigui el menys dolent dels sistemes polítics coneguts, si aquest sentiment prospera, conscient o inconscientment estem fent el que vulgarment es coneix com "el llit" a la democràcia i obrint el camí de retorn a un altre sistema que, no oblidem, vàrem voler canviar ara només fa vint anys.

– Canviem de tema o de canal i parlem del tema sardana que tu coneixes prou bé. Com contemples el seu moment present i com preveus el seu futur? I d'aquestes noves propostes per actualitzar-la?...

Entrega d'un exemplar de Quadern dedicat al Milenari de Catalunya, al President Jordi Pujol en el Palau de la Generalitat.

– *La sardana és avui encara una de les poques manifestacions dansades de la nostra cultura popular que, de manera regular i quotidiana, és present a la majoria de pobles i ciutats de Catalunya. Malgrat així, la revitalització de la cul-*

tura popular en general, castells, gegants, corre-focs, etc., amb una contrastada participació de la gent jove, la recuperació de balls i danses a molts indrets i una abundant i qualitativa oferta de música tradicional, sembla que ha deixat una mica als sardanistes fora de joc, acostumats com estaven a ser, durant molts anys, gairebé els únics protagonistes de la cultura popular al carrer. La manca de relleu generacional, el no haver volgut o sabut introduir els mínims canvis d'organització en l'activitat sardanista ha fet que actualment, al marge dels actes amb la participació de les colles sardanistes de competició, el públic sar-

danista estigui majoritàriament format per gent gran, cosa que s'ha traslluït en un sentiment de crisi de participació, que ha transcendit a l'opinió pública però que tampoc s'ha de generalitzar ni exagerar.

– *Des de fa uns quants anys persones significatives relacionades amb la sardana venim insistim sobre la necessitat d'un canvi d'estratègia i d'una renovació de conceptes i actituds per tal d'actualitzar els valors i la pràctica de la sardana dins del conjunt de la societat catalana actual. Meus són tres dels escrits programàtics que en aquest sentit més incidència han tingut als principals debats celebrats darrerament: 1r Congrés del Sardanisme (1992-1993), 1r Congrés de Música a Catalunya (1994) i a l'àmbit de sardanes del II Congrés de Cultura Popular i Tradicional Catalana (1995-1996).*

– *L'acceptació majoritària de les tesis apuntades en aquests treballs, el fet que les recomanacions que recollen la neces-*

sitat de treballar en el sentit proposat a les meves ponències fossin aprovades per unanimitat, al marge de la lògica satisfacció personal que pugui significar, representa un estímul per seguir en aquest sentit. Avui els actes sardanistes llevat dels aplecs, concerts o celebracions molt específiques, en si mateixos, organitzats només per i per a els mateixos sardanistes, no tenen massa sentit si

**FINQUES
CARNER**

Agent de la propietat Immobiliària

Sant Antoni Me Claret, 18 • SABADELL
Tels. 725 47 66 - 725 49 76

Sant A. Me Claret, 2 • SABADELL
Telèfon 725 01 26

RESTAURANT

Euterpe

Rambla, 1 Tel. 725 01 26
SABADELL PARQUING

considerem la seva relació cost/participació. Es tracta de portar la sardana allà on hi ha el poble, és a dir: potenciar més el concepte de festa amb sardanes que l'actual festa de sardanes.

– La música i la dansa de la sardana ofereixen poques possibilitats de canvi pel que fa a la composició i coreografia. La sardana tradicional es mantindrà pràcticament inalterable. Això no treu que puguin sorgir propostes com la Transardània, de Marcel Casellas, la Sardanova, de Santi Arisa, els punts lliures de les colles sardanistes o la reducció de tirades que ja apliquen algunes organitzacions sardanistes. Cal estar oberts a aquestes iniciatives encaminades a noves formes coreogràfiques i continguts rítmics que puguin ser més fàcilment assimilats pel gran públic, especialment pel jovent. En definitiva el poble, amb el temps, situa les coses cada una en el seu lloc d'acceptació popular, que finalment és el que determina el seu èxit o fracàs.

– Quan parlo de renovar per conservar ho faig en el sentit que no podem estar al marge del canvi i les modes, dels nous costums i dels hàbits de la societat actual. Estimar la tradició no vol dir només fer una vindicació inflexible del passat sinó, també, vincular aquest passat, els seus costums, les seves tradicions, a la realitat dels nostres dies. Puc anar equivocat però considero imprescindible, en la sardana i en moltes altres coses, la necessitat constant de renovar i actualitzar les formes, els sistemes, les estratègies, per tal de poder conservar i estimar el que realment és essencial: l'esperit de les tradicions i les arrels més profundes i autèntiques dels pobles.

– Fes una estimació d'aquest Sabadell actual sobretot allò que tu vius i coneixes.

– Em referiré només a la vessant cultural, tota vegada que és en aquest context on cal situar aquesta pregunta. El moviment associatiu de la ciutat ha donat, i seguirà donant, proves de la seva vitalitat amb iniciatives importants en el camp de la música, el teatre, el cinema, les arts i les lletres, el cant, l'excursionisme, etc., amb entitats de prestigi i ben consolidades. El meu pas per diverses d'aquestes: Agrupacions Narcís Giralt, Òmnium Cultural, Sabadell Sardanista, Orfeó de Sabadell, Fundació Amics de les Arts i de les Lletres i la col·laboració puntual amb altres com Museu d'Història, Palestra, Unió Excursionista, Acadèmia de Belles Arts o amb moviments cívics i associacions de veïns, m'ha permès abastament de conèixer la seva realitat.

– Crec que les relacions de l'administració municipal amb les entitats cíviques i culturals ciutadanes s'han de mantenir en una línia de suport, de recolzament i d'ajuda en totes aquelles qüestions que per la seva dimensió escapen a les possibilitats de les pròpies entitats: locals, infraestructura organitzativa, difusió i assessorament legal, i no entrar en competència amb l'organització d'actes que corresponen a l'àmbit d'actuació de les mateixes. No ens fa falta una

cultura dirigida. El que necessitem són recursos dirigits cap a la cultura.

– Tornant al doctor Crusafont, evolucionista, que et va alligonar, penses tu que anem endavant?... O caminem de recules, que és un dir?...

– Penso que tendim cap una societat on els contrastos i les desigualtats són cada vegada més accentuats. En molts aspectes avancem i seguirem avançant. En altres sembla que retrocedim a situacions que ens recorden fets que voldriem tenir enterrats a la memòria. És molt difícil en aquesta qüestió fugir del subjectivisme. Ara que es torna a parlar molt de la societat del benestar podem considerar, els que més o menys en gaudim, que és un gran pas endavant. Però poden pensar que hem avançat gaire, per exemple, els indis del Yurimaguas que malviuen a la selva peruana?

– Cal ser però optimista, tota vegada que el pessimisme encara complica més les coses, i creure sempre en un futur millor, no perdre la confiança en les persones i que cada u a mesura de les seves possibilitats col·labori almenys amb la seva aportació, i no només econòmica, a fer més solidari, just i pacífic el seu entorn més immediat.

– Quins projectes tens a curt plaç i quants altres a llarg termini?...

– El projecte més immediat és la publicació d'un nou llibre que ja he començat a escriure en col·laboració amb el bon amic Jaume Nonell. És un encàrrec del departament de Presidència de la Generalitat i tenim el compromís de lliurar l'original com a màxim el mes d'octubre. Formarà part de la col·lecció Lectura i so i anirà acompanyat d'un compacte amb sardanes d'autors nascuts a partir del 1940. La seva sortida al mercat es preveu per l'abril del 1997. També per l'any que ve, en motiu del 50è aniversari de Sabadell Sardanista, ens han demanat d'escriure un llibre sobre la història de la sardana a Sabadell. I si no surten més compromisos em faria molta il·lusió acabar-ne un que fa anys tinc a mig escriure sobre la presència de la sardana a la poesia catalana de tots els temps.

– A més, sorgeixen sovint compromisos ineludibles que cal atendre: articles, conferències, etc., i això fa que no em pugui plantejar projectes a llarg termini. Tinc sobre la taula molta més feina de la que puc fer considerant que l'he de fer a partir de les vuit del vespre i els caps de setmana.

Posem punt final i passem bé el week end...

Questionari Proust

- El principal tret del meu caràcter?
  - *La constància i la tenacitat.*
  - La qualitat que prefereixo en un home?
  - *La sinceritat.*
  - La qualitat que prefereixo en una dona?
  - *La tendresa.*
  - Allò que més estimo en els amics?
  - *Que ho siguin de veritat i per sempre.*
  - El meu principal defecte?
  - *El principal defecte pot ser el de tenir massa petits defectes.*
  - Ocupació preferida?
  - *Totes aquelles que jo puc decidir com i quan les faig.*
  - El meu somni de benestar?
  - *Més que un somni és un desig: ser i fer feliç als qui estimo.*
  - Quina fora la meva pitjor desgràcia?
  - *Sobreviure als meus fills.*
  - Què voldria ser?
  - *El que sóc, però millor en tot.*
  - On desitjaria viure?
  - *Aquí i passar temporades en algun lloc de l'Empordà entre mar i muntanya.*
  - Quin color prefereixo?
  - *El blau immaculat del cel mediterrani.*
  - Quina flor prefereixo?
  - *La rosa, per la seva identificació amb l'amor i els llibres.*
  - Quin ocell prefereixo?
  - *El colom de la pau.*
  - Els meus autors preferits en prosa?
  - *Segarra, Pla, Rodoreda, Calders, Monzó...*
  - Els poetes preferits?
  - *Verdaguer, Maragall, Guerau de Liost, Carner, Josep-Sebastià Pons, Segarra...*
  - Els herois de ficció?
  - *Cap.*
  - Les meves heroïnes de ficció?
  - *Cap.*
  - Els meus compositors preferits?
  - *Mozart, Vivaldi, Serra, Garreta, Puigferrer...*
  - Els pintors predilectes?
  - *Més que per uns pintors sento predilecció per un determinat tipus de pintura que s'identifiqui amb els meus sentiments i la meva manera d'entendre l'art.*
  - Els meus herois de la vida real?
  - *Els anònims defensors de causes perdudes.*
  - Les meves heroïnes històriques?
  - *Cap.*
  - Els noms que prefereixo?
  - *El de les persones que estimo.*
  - Què detesto més que res?
  - *La prepotència, la intolerància, l'opressió.*
  - Quins caràcters històrics menyspreo més?
  - *El feixisme. Les dictadures i els dictadors salvadors de pàtries en nom de Déu.*
  - Quin fet militar admiro més?
  - *Cap.*
  - Quina reforma admiro més?
  - *Totes les que tenen per objectiu la dignitat i la igualtat de les persones.*
  - Quins dons naturals voldria tenir?
  - *En tindria prou amb un: el de poder guarir el mal.*
  - Com m'agradaria morir?
  - *Tranquil i sense adonar-me'n.*
  - Estat present del meu esperit?
  - *Serenament inquiet.*
  - Fets que m'inspiren més indulgència?
  - *Les entremaliadures dels infants.*
  - El meu lema?
  - *Renovar per conservar.*
-
- Com sóc?
  - Apassionat pels meus i les meves coses.
  - (Andante maestoso...)

MONTESINOS

Recordi... per Catifes - Banderes
Tapisseria - Cortinatges
Moquetes - Cobrellits

Gràcia, 18 • Tel. 725 43 08 • SABADELL

JA COMERCIAL
ALEMANY

CENTRE DE JARDINERIA,
AGRICULTURA I FORESTAL
Tallers i serveis postvenda

Ctra. Barcelona, 22-26
Tel. 725 63 95 - SABADELL

GESTORIA ADMINISTRATIVA
ASSESSORIA FISCAL

Codina

ADVOCAT CIRERA, 32 BAIXOS
TELS. 7259322 · 7259532 · 7259721 · 7260164
08201 SABADELL

Perfil

Digues: Lluísss...
(I tothom somriu).
Perquè sembla que tot li ve de cara,
però abans hi ha posat les mans
i el que dins del pit s'amaga...
Persistent i andarec. (De camí dret).
Al so del flabiol ell s'anella;
i canta la tenora –i refila el russinyol...
Tot s'ho mira amb ulls clars,
sense núvols...

